

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Oldsagn paa Alheden

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Oldsagn paa Alheden", i Blicher, Steen Steensen: *Udvalgte værker*, Gyldendal, 1982-83, s. 49. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-blich04-shoot-workid57812/facsimile.pdf> (tilgået 17. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte værker

Oldsagn paa Alheden *

-- Det var ret ilde, at Du blev forhindret i Din Reise! Jeg var nu eengang belavet paa Din Ankomst, og Aarstiden var bekvem, baade for Dig og mig; men det faaer saa være! Kom da, naar Du kan! og skulde det træffe saa uheldigt, at jeg ikke var hjemme eller havde Forfald, saa jeg ikke kunde ledsage Dig: da lad Efterfølgende vise Dig tilrette paa Heden.

Saasnart Du paa Landeveien fra Veile til Viborg er ankommen til Klode-Mølle, og har betalt fire Skilling for at passere en Broe, belagt med Hedetørv: saa tag disse Blade i Haanden, og ansot det, som om jeg havde personlig modtaget Dig her paa den sydlige Grændse af mit Pastorat og Alheden! -- Er Du oppe paa Banken strax Norden for Møllen, saa luk Dine Øine op, og luk dem vidt op! thi Du har en viid Udsigt for Dig; den er stor, om den end ikke er smuk. Og dog -- skulde denne store Slette intet have for Øiet? Hvorfor hviler det da med Velbehag, ja med høitidelig Rørelse paa Havets uhyre Flade? og er det ikke, som om Sjælen og Hjertet udvidede sig med Synskredsen? Denne Hede, som Du nu drager ind i, er stor og jevn som Havet, og lyst og her i Kimingen øiner Du Kirker og Huse, som om de ragede frem paa en fjern Strandbred. Jeg vilde ønske for Din Skyld, at Solen maatte skinne ret klart den Dag Du første Gang seer det brune Lynghav! Disse Kirker og Huse, disse Høie og Pyramider af Hedetørv skulle vise sig svømmende i Luften, hvert Øieblik forandrende deres dunkle Skikkelser, og antagende Billeder af Mennesker, Dyr, Træer, Bjerge og alt hvad Indbildningen kan optænke. Det kunde maaskee gaae Dig, som det gik mig, da jeg fra Østerlandets ujevne Jordsmon seilede ud paa Heden: det var for mig, som om jeg nu først i fuldkommen Frihed reiste ud i den vide Verden; som om jeg tilforn kun havde snoet mig møisommelig frem mellem Bakker og

* Brudstykke af et Brev.

St. St. Blicher

Skove, men nu svævede let som en Fugl hen over den uindskrænkede Plan. – Men det er sandt: Du reiser som Oldgrandsker – ikke som Digter; og vel var det, at dette saa betids randt mig i Hu; Du var ellers draget forbi en classisk Plet. Tag kjønt Din Hat af! *Du er midt paa Græthe Hede!* (I Parenthes maa jeg gjøre Dig opmærksom paa, at vi her sige *Graae Hede*; at denne vist har givet den ulykkelige *Svend* sit Øgenavn; og at vi her i Sognet endnu har en levende *Svend Græthe* eller *Graae*.) Forestaaende Parenthes har jeg ellers skudt ind, for en Smule at dærpe den Ild, som Nævnelser af Græthe Hede sikkert har antændt i Din antike Sjæl. Jeg hører Dig allerede hidsblæsende spørge: „Var det her, Slaget stod? Hvor stod *Valdemars Hær*? hvor stod *Svends*? Hvor faldt *Svend*? Hvor –” Bie lidt! bie lidt! Du har godt ved at spørge; men tilfredsstillende Svar maae Du ikke vente af mig. Jeg har raadført mig med *Saxo*; men den gode Mand har ikke været stærk i Jyllands Geographie. At Slaget har staaet her, sige Bønderne; og det modsiger dem ikke, at her stundom opgraves og opløies Stridsvaaben. De sige videre: at *Svend* gik i Synk i hiin Mose østen for Dig. De fortælle ydermere: at hans Reisevogn er sunken i samme Mose med samt hele Krigskassen. (Vil Du blive her til Natten, kan Du see Lys brænde over den, og maaskee – om Du kan tie saalænge – være heldig nok til at opgrave den.) En skarpsindig Oldgrandsker her i Egnen har ellers forelagt mig følgende Hypothes om hiin Valplads: „Da *Svend* laae i Viborg, og *Valdemar* kom fra Randers, har de fra disse tvende Punkter manøvreret hverandre imøde, og ere stødte sammen ved Vindumvergaard – (jeg vilde ønske, at Du havde de geographiske Karter ved Haanden), hvor Egnen tilbød en Position. *Svend* har, fordrevet fra denne, søgt at sætte sig ved Elsborg, og atter tourneret, sidste Gang budt sin Fjende Spidsen ved Hjørup. Da han ogsaa her blev slagen, har han endelig begivet sig paa Flugten ad den Kant, som endnu stod ham aaben, nemlig mod Sydvest, og her blevet hængende med sin Hest i Gungerne af een eller anden Mose, Syden eller Sydvest for Graae-Søe. Her opdagedes han; og i det han førtes tilbage til Seierherren, er det, at hiin Bonde med sin Øxe forkortede ham den tunge Gang ved en Høj lidt Nordvest for Bøggild Skov, som endnu den Dag i Dag hedder Svendhøj.” Tag nu heraf, hvad Du behager! og lad Dig nøie dermed, indtil Du finder noget bedre.

Inden Du forlader Græthe-Hede, maae jeg dog gjøre Dig opmærksom paa nogle Steentavler tæt Norden for Graae-Søe: her stod

Oldsagn paa Albeden

engang Graae-Capel, og her blev *Svend* begravet. Vil Du tage Stedet i Beskuelse, maa Du dreie af fra Landeveien en halv Miil i Øster. Men spar Din Uleilighed! Du vil ikke finde andet end nogle Kampestene – nedfaldne Digestumper – og Runer paa nogen af dem skal Du ikke lode efter! Overalt er her i Egaen total Mangel paa Runestene; kun een eneste har jeg i disse Dage faaet nys om: den skal være indmuret i en Bondes Stuehuus, og kan jeg – uden at rive Huset ned – faae Stenen at see, skal jeg paa behørig Sted anmeldte det.

Medens jeg taler om Graae-Capels Ruiner, kan jeg vel ikke undlade at mælde lidt om den Kirke, som har staaet paa Ungstrup Mark, en halv Fjerdingvei Nordost for Byen. Den skal have heddet *Lunde-Kirke*, og være nedbrudt fornedelest følgende Udaad: Paa Aunsberg boede en Fru *Kirsten*, som ikke levede i den bedste Forstaaelse med Kiersholms Herre. Begge havde een Stol i Lunde-Kirke, og her skal deres Conversation engang have taget saadan en Vending, at Cavaleren kastede Damen ud af Stolen. Lykkeligviis havde hun tvende Sønner, som paatog sig at hævne denne Fornærmelse, og dette gjorde de ved næste Søndag at dræbe Ridderen i Kirken. Herved vanhelliget og bandsat blev den snart efter nedbrudt; og af dens Levninger tilligemed dem af Graae-Capel skal Thoring Kirke være opbygget – eller rettere forstøret. Altertavlerne fra begge hine Kirker hænge endnu i denne. Den mindste, formodentlig den fra Graae, kunde maaskee gemme een eller anden Reliquie; den anden ikke, da den kun bestaaer af enkelte Planker.

Men det var paa Grathe-Hede, vi slap, en lille halv Miil Norden for Klode-Mølle. Behag nu at gjøre en Afstikker til Venstre gjennem hine Gaarde, som hedde Graaemose. (I Forbikjørsel være det sagt: at det er en Colonie, som først blev bebygget af Tydske, men nu beboes af Danske, som nyde Godt af de hine meddeelte Friheder for Afgift til Præsten og Skolen.) Videre mod Nordvest forbi dette Skovfogedhuus, der fører det nysselige Navn: Kumpedal. „Skovfogedhuus?” siger Du, „hvor er da Skoven?” – Nu ere vi igjennem den. – „Aha! jeg tænkte, det var Enebær.” – Ingen Spidser, min Ven! det var heller ikke Skov, jeg vilde vise Dig, men noget ganske Andet. Seer Du her disse Smaaforhøininger af mangehaande Skikkelser og forskjellig Størrelse? Og hisset en Vold som et Brystværn i en retvinklet Triangel? Hvad tænker Du herom? – „Der er jo aabenbar Levninger af en befæstet Leir, maaskee *Svends*.” – Nei, Hr. Antiquarius! Lev-

St. St. Blicher

ninger af en Sandflugt. Her afbrændte for nogle og fyrgetyve Aar siden et Stykke Hede, en halv Mil bred og heved en heel Mil lang. Jordskorpen, en sort Moor, brændte med; og Ilden levede intet uden Sand og Abl. Da denne Sandflugt ved de hyppige og heftige Vestenvinde stedse udbredte sig videre mod Østen, lod Regeringen den beplante med Strandhavre. Denne overvandt og overvoxede den gamle Sand, der af Stormene blev sammenblæst og opdyngtet paa mangfoldige Steder. Saaledes dannedes efterhaanden disse Levninger af den befæstede Leir; men nu er alt igjen bevoxet med Lyng. Et Gode er dog herved bevirket: Ahlen nemlig, hvorfra Sandet af Vinden blev bortføjet, udsattes nu for Sol og Luft, og opløstes tilsidst aldeles, saa at her med Tiden endda kan blive Skov.

Vil Du nu behage at vende tilbage, saa skal jeg vise Dig en anden Jordvold, som ret kan bryde Dit antiquariske Hoved. Ved dette Coloniested, Bekgaard kaldet, seer Du et nogle hundrede Alen langt lyngbegroet Dige, der af Bønderne kaldes *Knaps Dige*, og skal være opkastet af en vis Konge ved Navn *Knap*. Kan Du bringe noget her udaf skal det være mig kjært; jeg er ligesaa klog paa Kong *Knaps* Historie, som han, der i Literaturtidenden snakker Æstetik, er paa Poesie; og man maatte have saadan en Herres hele gode Mening om sig selv, for at torde byde Publicum sin Passiar om en Sag, der er Een ganske fremmed.

Gjør nu atter en Vending til Venstre, saa kommer Du til en Bæk, der løber snart over og snart under Jorden. Længere nede ved samme Bæk lige Sønden for Gaarden Sangild blev for to Aar siden, ved at grave en Vandledning, fundet en Mølleaxel med mere Mølleværk og Bygningstømmer. Det mærkelige herved er: at Egnens Beboere slet intet vide at sige af nogen Mølle paa dette Sted. Den er altsaa ældre end nogen Tradition, og forskriver sig fra en Tid, da denne nu saa menneskefattige Egn har været bedre befolket. Paa en saadan stærkere Befolkning pege ogsaa tydeligt de mange Agerrene, som hist og her sees i Heden, langt fra Byer og Huse.

En Urigtighed, som jeg etsteds for et Par Aar siden har læst, maa jeg dog her rette. Der fortæltes nemlig: „at man ved Brøndkastning, naar man havde gennemgravet Ahlen, kom til et Jordlag, som vidnede om ældre Vegetation og Cultur.“ Det er interessant, men det er ikke sandt. Under Ahlen er Sand og intet andet end Sand, lige til

Oldsagn paa Alheden

Illustrationerne vises ikke
af hensyn til rettighederne.

en Dybde af nogle og fyrgetyve Alen, og længere har man ikke endnu trængt ned i Jordens Indre.

Og nu tilbage igjen! Naar Du arriverer til hin romantiske Bye Knudstrup, saa lader Du Veien til Viborg ligge tilhøire, og kører tilvenstre paa den til Skive. Du kommer saaledes atter ud i den sorte Hede, et Stykke forbi tvende Døsser, hvis Betydning hverken Du eller *Rudbek* kjender. Nyd da paa ny den frie Udsigt! Kun et Par fjerne Gravhøie møde Dit Øie. Hjn midt imellem Thorning og Karup hedder Thinghøi; nok et Beviis for, at denne Egn tilforn har været mere beboet end nu; thi hvad skulde have bevæget vore Forfædre til at holde Thing i en Ørk? Det er ellers mærkeligt nok, at her paa Alheden findes saa yderst faa Høie, da det dog rundtom vrimler af dem. Ligesaa underligt er det, at her ere næsten slet ingen steensatte Begravelser ∴ Jettestuer, Jynniovne. Østerlander har af dem næsten paa enhver Byemark; men her i en viid Omega har jeg kun seet een eneste.

Imidlertid har Du nu vel naaet Ulvedals Plantage, som Du uden bedre Underretning gjerne kunde antage for en Antiquitet. Men

St. St. Blicher

Skoven er ikke saa gammel; disse Fyrre døe ikke af Ælde, men af Sygdom: Ahlen standser Fyrrens nedadvoxende Pælerod, og siger: Hertil skal Du komme og ikke videre! I de senere Aar har man lagt sig efter Gran, Birk og Lærketræer. Disse lykkes godt under en duehig og driftig Forstmands Bestyrelse, og den kommende Slægt vil her upaatvivlelig finde en skøn og frodig Skov. Havde man fra Førstningen raadført sig med Egnens Moser, var Experimentet med Fyrrene aldrig prøvet. Her findes nemlig i næsten enhver Tørvemose Gran- og Birke-Rødder og hele Stammer – men ingen Fyr. Kommer man en Miil østen for Alheden, indholde Moserne Eeg, og intet uden Eeg.

Kjør nu rask til gjennem Colonibyen Haverdal – (den er ikke antik; kun to Aar gammel) – og videre frem mellem Kirken og Præstegaarden, indtil midtvejs mellem denne og hiin Colonie Grønhøj: saa skal jeg give Dig noget at grunde paa. At Tiden imidlertid kan gaae lidt hurtigere for Dig, vil jeg fortælle Dig en Historie, som intet Eventyr er.

Engang var der en Mand, som hedde *Jens Langkniv*; men som jeg oh euphoniast kaldte *Gennaro Castellaccio*. (Du mærker vel allerede, at jeg ikke er ganske fremmed i det Capitel af den nyere Litteratur, som handler om Røvere; jeg havde jo ellers ikke været istand til at danne dette æstetiskskjønne Navn: ad fortuna *Abellino, Rinaldini, Mazarino* etc.) Samme *Jens* var en meget berømt Røver og Røvercapitain paa disse Heder, og især en farlig Fjende af Bissekræmmere og omvankende Jøder. Mange af disse havde han paa sin – af intet Politic forstyrrede – Vandring nedlagt, og til sin Hule henført de erobrede spolia opima. Han beherskede alle Landeveie mellem Veile og Viborg med sin Toilekniv, hvilken han forstod at bruge som et Kastespyd, og efter hver Kast at drage til sig igjen, saasom den var forenet med Lommen ved en lang Snor (heraf det ominøse Tilnavn!); og længe herskede han uindskrænket. Dog omsider mistede han Frugten af alle sine Seire, og maatte overlade sin blodige Laurbærkrands til en af sine Arvefjender, til – en Kræmmer! „Lass Dir erzählen!“ som *Lafontaine* siger –: En Dag, da vor Helt efter sin Sædvane betræder Landeveien, faaer han Øie paa en Kræmmer, som med Kisten paa Ryggen slæber sig møjsommeligen frem. Sikker paa sit Bytte nærmer *Gennaro* sig med faste Skridt – Haanden hvilende i Lommen paa den frygtelige Kniv. *Gennaro!* tappre *Gennaro!* vogt Dig! troe ikke den falske Kræmmer! Men der er forgjæves, Din Ulykkesstjerne leder

Oldsagn paa Albeden

Dig. – „Kjære Ven”, begynde Kræmmeren med svag og skjælvende Stemme. „forbarin Jer over mig arme Mand! jeg har nok ikke en Time at leve i, saaledes klemmer det mig; men vis den Barmhjertighed at bære min Kram foran mig til næste Kroc, saa faaer jeg see, om jeg kan komme efter; hvis ikke lader I mig vel hente paa en Vogn.” Saaledes taledede han, i det han stønnende satte Kisten paa Jorden. Den ærlige Røver, som tyktes her var godt Kjøb, tager Kisten paa Ryggen som en god Prise, og vil just dreie ind i Heden, da Kræmmeren med sin Knortekæp slaar ham det ene Been tvertover. Røveren falder, men griber sin Kniv og kaster efter sin Fjende, dog denne, som var belavet derpaa, og førend hin saae ham, allerede havde kjendt sin Mand, og lagt sin Plan, var strax ude af Skudvide, og tilraabte den faysende *Gennaro* disse haanende Ord: „Bette *Jens!* hudden æ et no næ Da? No begynder a aa komu' næ.” – Kort at fortælle: Kræmmeren løber til næste Bye, samler Folk, og med disses Bistand binder Røveren, dog ikke uden tappert Modværge fra hans Side. Derpaa føres han til Horsens, udenfor hvilken Bye han ogsaa, efter først at have poeniteret et Par Aar i et underjordisk Hul, blev halslugget med de tilbørlige Ceremonier. At Præsten har omfavnet ham, og Bøddelen i bare Skjortearmer og søde Stoffes Underklæder trykket ham ømt i Haanden, samt at de tilskuende Damer trindt om har givet deres Bifald tilkjende ved et: „Det er gysseligt! det er nysseligt!” alt dette kan Du, som sagtens har seet en Henrettelse, ikke paatvivle.

Og see! nu ere vi da lige ud for et Sted, hvor det spøger, og – hvad der er det synderlige – ikkun ved høi lys Dag. Hist henne, nogle Hundrede Alen Østen for Veien mellem hine Stnaabøie, dem liig ved Kumpedal, mødes paa en klar Foraarsmorgen just ved Solens Opgang tvende Hære til luftig Kamp: Fodfolk og Ryttere nærme sig hinanden, aabne og slutte deres Geledder, svinge ud, deployere og udføre mangt et skjønt Manøvre. Anførerne fare til Hest op og ned ad Krigernes Rækker; Fanerne vaie i Luften og bølge som Røg over de urolige Kjæmper, indtil de omsider blande sig i Striden. Da seer man Folk og Heste styrte, Raderne fortyndes og atter fyldes, Saarede rave afsted, og Flygtende jage over Heden med de blinkende Spyd bag efter sig: indtil efterhaanden Alt forsvinder, og intet mere er tilbage paa den tause Sicte. En ossiansk Scene! Men her kommer et Tillæg, som langt overgaaer de vidunderlige scotske Visioner: skarpe Øine ville ydermere skjelne Krigernes forskjellige Dragter og Uniformer –

Sr. St. Blicher

(den ene Hær er klædt i Rødt, den anden i Blaat) – Anføernes væiende Fjerbuske, Kanonerne og de tykke Røghvirvler, som udvælte fra deres frygtelige Munding. Hvo der ogsaa hører grant, er istand til at bemærke Trommer, Piber, Bøssernes Knalden, de Befalendes Raab og de Saaredes Skrig. Disse Uniformer og disse Ildvaaben synes dog at være lidt for moderne, og skal her komme noget ud af, saa maae dette Væsen snarere være et *Væsel* end et Gjengangerie. En anden Synderlighed er denne: at de omboende Danske intet ville vide heraf; men hele Sagnet forskriver sig, saavidt min Kundskab gaaer, fra de tydske Colonister. Af disse har flere forsikkert mig med de dyreste Eder, som de for Domstolen var villige til at gjentage: at de med egne Sandser havde erfaret det her fortalte; dog saaledes, at den ene havde iagttaget dette, den anden hiint af disse „Schatten auf der Heide.“ Ei heller ere de enige i Henseende til Tiden, i det Somme sige, at dette Skuespil opføres kun een vis Dag; andre derimod paastaae, at Dagen er ubestemt; men heri ere alle enige: at det er tidligt paa Foraaret og ved Solens Opgang. Spørger man, hvad det har at betyde, saa svares der: at her engang har staet et Slag mellem Danske og Svenske, og at en dansk Dronning *Margrethe* paa Karup Kirketaarn (en Miil derfra) var Vidne til Kampen!! – Hvad siger Du til alt dette? Hvo der ikke er Elsker af Luftbatailler, ei heller, hvad Aandevedenen angaaer, lidt overtroisk, vil neppe opbygge sig synderligt ved dette Sammensurium, hvoraaf det Bedste dog tilsidst bliver det poetiske deri. Til nysnævnte Karup Kirke er en forgyldt Kalk givet, efter Paaskriften: *af den Herin Magrethe, Aar 1487*. Men denne Kalk er kun en Copie; thi Originalen, omhyttet af *Frederik den Femte*, er af puurt Guld og større; og tykkes mig, at jeg har seet denne paa Kunstammeret, og af Ciceronen faaet den Forklaring: „at Dronning *Margrethe* med sine Hofdamer i sin Tid havde drukket af den.“ – At Karup engang var en Kjøbstæd, at dens Kirke har været meget større end nu, og i Rye for særdeles Hellighed, (her staae endnu nogle klodsede Helgenbilleder og et underligt pyramidalsk Skab) deraf bryste sig endnu Byens faa Beboere.

Tre Fjerdingmiil paa hiin Side Grønhøj ved Seibek kunde Du naae den nordre Grændse af Alheden; men jeg skal føre Dig en bedre Vej tilhøre, om ad Hald til Viborg; men førend Du betræder denne, maae jeg henlede Din Opmærksomhed til hiin høie Banke mod Norden. Det er: *Dagbjergs Dos*, (ved de bekjendte Kalkminer) hvor der

Oldsagn paa Alheden

ogsaa er lidt Puslerie. Dosset er nemlig beboet af Bjergfolk, og ofte, naar man betræder det, vil man høre et Drøn under sig, som om et Kistelaag faldt i. Om Natten brænder her jævnlig Lys, og stundom farer dette som et Stjernesked ned i den nærliggende Sø. Flere Gange have Dagbjergs vindskibelige Beboere, ei ubekjendte med Jordens Indre, gravet her efter Skatte; men hvergang forgjæves. Til Kedlen med Pengene i ere de rigtig komne, men saa har een eller anden af dem ved høist utidig Snakken fordærvet Spillet, og Kedlen er da sjunken dybere ned. For nogle Aar siden blev det sidste Forsøg anstillet: de tausete i Byen forenede sig, og med gjensidigt Løfte om Standhaftighed i den Dyd, som især skal være vanskelig for Fruentimmer, begyndte de en Nat at grave. Snart naede de Kedlen, og Bjergets Indvaanere, som nu vare stædte i stor Fare for at miste deres Skat, brugte alle mulige Kunster for at kyse de dristige Ransmænd. Først præsenterede sig en hovedløs Hest, derpaa en ligesaa velskabt Tyr, men det hjalp slet intet. Derpaa foer en Karet, trukket af sex Muus, ud af Bjerget og saurrede tre gange rundt om Graverne: vilde heller ikke frugte. Da hørtes i Bjergtet en liflig og vidunderlig Musik, hvorpaa fulgte Hauegal, Barneskrig og Kattermjaven – endnu taug de Dagbjerg-Mænd. Men see! nu stod Dagbjerg-Bye i lys Lue, da løb de med ængstelige Raab fra den synkende Kedel, og fandt – at Ildbranden kun var et Blændværk af den snedige Bjergmand. Hvad tykkes Dig? var det ikke et nysseligt Stof til et moderne Skuespil? saadant et Wunder- und Zauberspiel? Og Sang maatte her til: Sang af de Dagbjerg-Mænd, Sang af Bjergmanden, hans Kone og Børn, Sang af de sex Muus, Hauen, Katten og den hovedløse Hest! Du kan troe mig, det var Mad for Moens og Vand paa visse Folks Møller, og umaneerlig Roes vilde det faae i Litteraturtidenden – NB. naar Forfatteren var een af dem, paa hvem Recensenten har trykket et permanent Imprimatur.

Men det var Veien til Jyllands Hovedstad, som jeg anviste Dig. Du kan fra denne see paa en Halvøe i den smukke Sø Ruinerne af det berømte Hald-Slot, og hertil slaae op i Hundredvisebogen den Romance: „Niels Bugge bygger op Hald med Ære; han agter den ei i fremmed Mands Være.” Har Du seet Dig mæt paa de ydmyge Levninger af hien danske Pairs Stolthed, saa iil igjennem Halds ærværdige Egeskov, og snart skal Du see det gamle Viborg spillede sig i Søen – NB. ifald det ikke blæser – og ligesom smilende forelsket

St. St. Blicher

see over til det jomfruelige Asnild-Kloster, og dette indhyllende sig bly som en Ungmøe i et Slør af grønne Blade, og dog kikkende nysgjerrig gennem disse over til den prunkende Stad. At Du her bliver modtaget med trohjertig Gæstmildhed, og finder gammel dansk Ærlighed forenet med Nutids Belevenhed, vil Du selv behageligst erfare. Herfra kan Du gjøre magelige Excursioner til Tap-Hede, til *Erik Glippings* pragtløse Døds seng, til den mærkelige Gravhøi ved Aalemølle og til den ligesaa mærkelige *Snabes-Høi*, en Fjerdingsmil Østen for Nonnølle, hvor det store Landthing upaatvivlelig holdtes før Viborg blev til. Og jeg vil ende denne min Veiviisning med det etymologisk-orthographiske Vink: at Du herefter aldrig skriver *Snapi-ting*, men *Snabstbing*.

Brudstykker af en Landsbydegns Dagbog

Føulum, den 1ste Januar 1708.

Gud skjenke os Alle et glædeligt Nytaar! og bevare vor gode Hr. Søren! han slukkede Lyset iaftes, og Moder siger, han lever ikke til næste Nytaar; men det har vel intet at betyde. – Det var ellers en fornøielig Aften: da Hr. Søren tog sin Hue af efter Maaltidet og sagde, som han pleier: „agamus gratias!“ pegte han paa mig istedet for Jens. Det var første Gang jeg læste vor latinske Bordbøn; idag et Aar læste Jens; men jeg gjorde store Øine, for da forstod jeg ikke et Ord, og nu kan jeg det halve af Cornelius. Det bæres mig for, at jeg skal blive Præst i Føulum; ak, hvor vil mine kjære Forældre glæde sig, om de leve den Dag! Og saa Præstens Jens kunde blive Biskop i Viborg – som hans Fader siger – nu hvem kan vide det? Gud raader for Alting; hans Villie skee! amen in nomine Jesu!

Føulum, den 3die September 1708.

Igaar har jeg ved Guds Naade fyldt mit femtende Aar. Nu kan Jens ikke gjøre mig stort i Latinen. Hjemtæe er jeg flittigere end han: jeg læser, mens han løber i Marken med Peer Skytte. Paa den Maade bliver han vel ikke Bisp. Den stakkels Hr. Søren! han seer det nok; Taarerne staae ham i Øinene, naar han sommetider siger til Ham: „mi fili! mi fili! otium est pulvinar diaboli!“ – Til Nytaar begynde vi paa græsk, Hr. Søren har givet mig et græsk Testamente: „Er det ikke nogle underlige Kragetæer? det er som en Slibesteen endnu for Dine Øine,“ sagde han venlig til mig og kneb mig i Øret, som han altid gjør, naar han er fornøiet. Men Hillemand! hvor vil han see, naar han hører, at jeg allerede kan læse rask indenad!